

Notat

Til: Energidepartementet
Fra: Advokatfirmaet Wiersholm AS
Dato: 10. september 2026
Tema: Statens ansvar og risiko i støttekonkurranse og støtteavtale for Utsira Nord

1. Innledning og bakgrunn

I Statsbudsjettet for 2025 vedtok Stortinget at Energidepartementet ("**Departementet**") kan inngå forpliktelser om støtte til flytende havvind i områdene Vestavind B og Vestavind F innenfor en kostnadsramme på 35 milliarder kroner (2025-kroner).¹ Området Utsira Nord inngår i Vestavind F.

Etter konkurranse om tildeling av prosjektområder i Utsira Nord, har Departementet tildelt prosjektområder til Utsira Nord Havvind DA² og Harald Hårfagre AS³ ("**Arealtildelingen**").

De to utbyggingselskapene får senere og på nærmere vilkår mulighet til å delta i en konkurranse om statsstøtte ("**Støttekonkurransen**"). Vinneren av Støttekonkurransen vil motta investeringsstøtte fra staten under en støtteavtale fastsatt av Departementet ("**Investeringsstøtteavtalen**"). Støtteordningen er godkjent av EFTAs overvåkningsorgan ("**ESA**").⁴

Den 9. juni 2026 vedtok Stortinget følgende:

*"Stortinget ber regjeringen legge frem en ekstern kvalitetssikring, samfunnsøkonomisk analyse og vurdering av teknologiutviklingspotensialet for støtteprogrammet for flytende havvind, slik at Stortinget kan behandle saken før det inngås forpliktelser basert på vedtak nr. 385 (2024–2025) og med sikte på at kvalitetssikringen er gjennomført senest innen første halvdel av 2027."*⁵

Wiersholm er bedt om å utarbeide en rapport med en juridisk vurdering av hvilket ansvar og hvilken risiko som påligger staten gjennom Støttekonkurransen og Investeringsstøtteavtalen, og hvilke krav som stilles til støtemottaker for å kunne motta investeringsstøtten. Rapporten skal beskrive risikofaktorer om Utsira Nord-prosjektet realiseres, og dersom prosjektet ikke realiseres.⁶

2. Sammendrag

Statens rolle i Utsira Nord-prosjektet er nå i hovedsak begrenset til å gjennomføre Støttekonkurransen, inngå Investeringsstøtteavtalen med utbyggeren som vinner Støttekonkurransen og betale

¹ Stortingsvedtak 385 av 19. desember 2024 (Statsbudsjettet 2025).

² Prosjektselskap eid av Equinor Utsira Nord AS (65 %) og Vårgrønn Utsira Nord AS (35 %).

³ Prosjektselskap eid av Deep Wind Offshore Norway AS (50 %) og EDF Renouvelables International SAS (50 %).

⁴ ESA sak 067/25/COL.

⁵ Stortingsvedtak nr. 919 av 9. juni 2026, Innst. 401 S (2025-2026), Dokument 8:213 S (2025-2026).

⁶ Brev fra Energidepartementet til Wiersholm 23. juli 2026.

investeringsstøtte til utbyggeren når vilkårene i Investeringsstøtteavtalen er oppfylt. Utbyggeren skal etablere og drive energianlegget for egen regning og risiko.

For utbyggeren innebærer støtteordningen at den økonomiske risikoen i prosjektet reduseres ved at staten dekker en del av utbyggers investeringskostnader. For statens del innebærer støtteordningen at statens økonomiske forpliktelse er forutsigbar og begrenset til et gitt beløp.

Statens økonomiske forpliktelse er begrenset til det vinnende budet i Støttekonkurransen, oppad begrenset til NOK 35 milliarder (2025-kroner). Staten kan ikke øke investeringsstøtten etter Støttekonkurransen eller kompensere utbyggeren for kostnadsøkninger, endrede markedsforhold eller svake kraftpriser. Investeringsstøtteavtalen er utformet av Departementet i tråd med disse prinsippene, og avtalen inneholder ingen bestemmelser som gir utbygger rett til mer investeringsstøtte.

Før Støttekonkurransen har staten ingen betalingsforpliktelser. Den gjennomførte Arealtildelingen gir ikke rett til økonomisk støtte, og staten har begrenset adgang til å endre konkurranseforutsetningene eller overta risiko som etter den ESA-godkjente støtteordningen skal ligge hos utbyggeren. Dersom staten av eget initiativ avlyser den forutsatte Støttekonkurranse, kan staten imidlertid pådra seg erstatningsansvar.

Fra inngåelsen av Investeringsstøtteavtalen og frem til utbygger treffer investeringsbeslutning, har utbyggeren ikke krav på betaling av investeringsstøtte. Dersom utbygger i denne perioden velger å ikke realisere prosjektet, kan staten heve avtalen og kreve en fastholdelsesbot på NOK 500 millioner. Utbygger kan kreve utbetalt en andel av investeringsstøtten ved investeringsbeslutning og ved første leveranse av kraft til land. Dersom utbygger i perioden mellom investeringsbeslutning og ferdigstilling velger å ikke realisere prosjektet, kan staten heve avtalen og kreve en fastholdelsesbot på NOK 2 milliarder. Staten vil da ha en nettoeksponering, ettersom staten vil ha utbetalt mer investeringsstøtte enn staten kan kreve i fastholdelsesbot. Ved kontraktsbrudd kan staten holde tilbake, redusere eller kreve tilbakebetalt investeringsstøtte.

Realiseres Utsira Nord-prosjektet, er statens ansvar begrenset til utbetaling av den avtalte investeringsstøtten og alminnelig avtaleoppfølging. Utbyggeren bærer risikoen for kostnadsoverskridelser, og har drifts-, produksjons-, pris- og markedsrisikoen i prosjektet. Staten har imidlertid påtatt seg en viss tidsrisiko, som vil kunne gi utbyggeren mer tid til å ferdigstille prosjektet.

3. Overordnet om Utsira Nord-prosjektet og statens rolle

3.1 Oversikt

Utviklingen av flytende havvind i Utsira Nord er fra statens side lagt opp som en tostegsmodell:

- (1) Først gjennomføres en konkurranse om prosjektområder, hvor vinnerne i praksis får en enerett til å utvikle et havvindprosjekt innenfor hvert sitt prosjektområde (Arealtildelingen).
- (2) Senere, og etter en periode med prosjektmodning, får aktørene som er tildelt prosjektområder mulighet til å delta i en konkurranse om statsstøtte (Støttekonkurransen).

Statens rolle i Utsira Nord-prosjektet er i prinsippet begrenset til å gjennomføre de to konkurransene og å betale ut den avtalte statsstøtten til utbyggerselskapet som vinner Støttekonkurransen. I tillegg har staten alminnelige myndighetsoppgaver i kraft av å være forvaltningsorgan.

Statens rolle er ikke å utrede, planlegge og gjennomføre prosjektet, og staten har dermed ingen "bygggherrrolle" med det ansvar og den risiko det normalt innebærer. Finansdepartementet har vurdert at prosjektet ikke omfattes av statens prosjektmodell.⁷

3.2 Steg 1: Konkurransen om Arealtildeling

Prosjektområder innenfor havområder som er åpnet for fornybar energiproduksjon skal som hovedregel lyses ut og tildeles gjennom konkurranse.⁸ Konkurransen om tildeling av tre prosjektområder i Utsira Nord, hvert på 500 MW, ble utlyst av Departementet 19. mai 2025 og gjennomført høsten 2025.

For å kunne tildeles prosjektområde i konkurransen, måtte søkerne oppfylle nærmere bestemte og forhåndsfastsatte kvalifikasjonskrav (med tilhørende krav til dokumentasjon), i tråd med havenergilova § 2-3 tredje ledd⁹, blant annet:

- Gjennomsnittlig årlig omsetning på minst NOK 20 milliarder de siste tre årene
- Realistisk og troverdig finansieringsplan for prosjektet
- Erfaring med gjennomføring av havvindprosjekter med en kapasitet på 200 MW eller mer, og erfaring med gjennomføring av nettilknytningsløsning med spenning på minimum 66 kV
- Prosjektplan som viste forståelse for hva som kreves for at prosjektet kan gjennomføres innen prosjektets rammer av tid, kostnad, ressursbehov og kvalitet

Kvalifikasjonskravene ble oppstilt for å sikre robuste og erfarne aktører med evne til å gjennomføre prosjektet.

Søkerne som oppfylte kvalifikasjonskravene, ble deretter vurdert basert på forhåndsfastsatte kvalitative kriterier (med nærmere underkriterier og tilhørende krav til dokumentasjon) i tråd med havenergilova § 2-3 andre ledd. Følgende kvalitative kriterier ble anvendt:

- (i) Kostnadsnivå, realisme og modenhet (vekt 35 %)
- (ii) Innovasjon og teknologiutvikling (vekt 10%)
- (iii) Gjennomføringsevne (vekt 35 %)
- (iv) Bærekraft (vekt 10 %)
- (v) Positive ringvirkninger (vekt 10 %)

Prosjektområder ble tildelt de to søkerne Utsira Nord Havvind DA og Harald Hårfagre AS ("**Selskapene**"), som begge ble vurdert å oppfylle kvalifikasjonskravene og leverte "*gode besvarelser etter de kvalitative kriteriene*".¹⁰

Arealtildelingen gir Selskapene en tidsbegrenset enerett til å gjennomføre prosjektspesifikk konsekvensutredning, og til å søke konsesjon for etablering og drift av anlegg for produksjon av elektrisk kraft, innenfor hvert sitt prosjektområde.¹¹ Selskapene har med det i praksis fått eksklusiv rett til å (videre)utvikle hvert sitt havvindprosjekt. Arealtildelingen gir ingen rett til økonomisk støtte fra staten.

⁷ Dokument nr. 15:3081 (2025-2026).

⁸ Havenergilova § 2-3 og havenergilovforskrifta § 2b.

⁹ Bestemmelsen fastsetter blant annet at søkerne må ha tilfredsstillende teknisk kompetanse og finansiell styrke, samt oppfylle relevante krav til helse, miljø og sikkerhet.

¹⁰ Pressemelding fra Departementet 11. desember 2025.

¹¹ Havenergilova § 2-3 fjerde ledd og havenergilovforskrifta § 2d.

Selskapene sendte i april 2026 forslag til prosjektspesifikke utredningsprogram til NVE. Etter NVE har fastsatt konsekvensutredningsprogram, har Selskapene to år på å gjennomføre konsekvensutredningen, videreutvikle og modne prosjektet innenfor rammen av søknaden og det som ligger til grunn for Arealtildelingen, og inngi søknad om konsesjon.¹²

Modningsperioden skal bidra til å redusere projektrisiko, optimalisere prosjektet og gi Selskapene større sikkerhet for kostnadsnivået før Støttekonkurransen.

3.3 Steg 2: Støttekonkurransen

Støttekonkurransen vil gjennomføres som en lukket monetær auksjon, hvor Selskapene kun får inngi ett bud, oppad begrenset til NOK 35 milliarder (2025-kroner).

Gjennomføring av Støttekonkurransen forutsetter at begge Selskapene har søkt konsesjon og oppfyller samtlige krav for å delta i konkurransen.¹³ Vinneren av konkurransen vil være det Selskapet som byr lavest beløp for å realisere sitt prosjekt (i NOK støtte per MW).

Støttekonkurransen vil som utgangspunkt gjennomføres så snart som mulig etter Selskapene har sendt inn konsesjonssøknad med prosjektspesifikk konsekvensutredning, og nærmere regler for konkurransen vil bli publisert av Departementet i forkant av konkurransen.¹⁴

Statsstøtten vil bli gitt i form av investeringsstøtte under Investeringsstøtteavtalen fastsatt av staten. Investeringsstøtte er økonomisk støtte til dekning av utbyggerens kostnader til å bygge ut prosjektet.

Kun ett av Selskapene vil tildeles statsstøtte, men Selskapet som ikke får statsstøtte vil kunne søke om forlenget enerett til prosjektområdet.¹⁵

4. Kort om statens økonomiske ansvar knyttet til Arealtildelingen og den pågående modningsfasen

Arealtildelingen er gjennomført etter konkurranse i tråd med havenergilova og havenergilovforskrifta. Utsira Nord-prosjektet er i dag i den mellomliggende modningsfasen.

Forholder staten seg til forutsetningene som er lagt til grunn for utlysningen av konkurranse om prosjektområder, har staten ikke noe økonomisk ansvar overfor Selskapene knyttet til denne fasen. Arealtildelingen gir i seg selv ikke rett til statsstøtte, kun en rett til å på nærmere vilkår delta i den senere Støttekonkurransen (hvor vinneren vil få rett til statsstøtte). Selskapene må selv bære kostnadene til å gjennomføre konsekvensutredning, videreutvikle og modne prosjektet, og staten yter heller ikke økonomisk støtte til Selskapene i forbindelse med modningsfasen. Staten kan imidlertid pådra seg erstatningsansvar dersom staten av eget initiativ avlyser den forutsatte Støttekonkurransen.¹⁶

¹² Havenergilovforskrifta § 2d.

¹³ Dette inkluderer bekreftelse på å betale konvensjonalbot dersom Selskapet ikke inngår Investeringsstøtteavtalen etter å ha vunnet Støttekonkurransen, sikret med bankgaranti til fordel for staten, se Utlysning av konkurranse om prosjektområder for havvind i Utsira Nord punkt 4.2.

¹⁴ Utlysning av konkurranse om prosjektområder for havvind i Utsira Nord, punkt 4.3 og 4.4.

¹⁵ Havenergilovforskrifta § 11.

¹⁶ Se punkt 5.2.

5. Statens ansvar og risiko knyttet til Støttekonkurransen

5.1 Statens ansvar og risiko dersom Støttekonkurransen gjennomføres

5.1.1 Overordnet

Dersom Støttekonkurransen gjennomføres som planlagt og i tråd med forutsetningene som ligger til grunn i utlysningen, er statens ansvar i prinsippet begrenset til å inngå Investeringsstøtteavtalen med vinneren av Støttekonkurransen.

Støtteordningen for utvikling av flytende havvind i Utsira Nord er godkjent av ESA, som har vurdert støtteordningen som forenlig med EØS-avtalen artikkel 61 nr. 3 bokstav c, nærmere bestemt ESAs "*Guidelines on State aid for climate, environmental protection and energy*" ("CEEAG").

Statsstøtteregulverket og ESAs vedtak om godkjenning 15. april 2025 ("**ESA-vedtaket**")¹⁷, utgjør de rettslige rammene for Støttekonkurransen. ESA-vedtaket og statsstøtteregulverket innebærer at staten har begrensede muligheter til å gjøre endringer i Støttekonkurransen som vil påvirke statens økonomiske ansvar eller endre den forutsatte risikofordelingen.

Hvilke endringer staten kan foreta, beror på en tolkning av ESA-vedtaket. Endringer som ligger *innenfor* rammene av vedtaket er tillatt. Endringer som ligger *utenfor* rammene av vedtaket vil anses som ny statsstøtte, som i så fall må notiseres og godkjennes av ESA i en ny prosess for å være lovlig. Endringer som har betydning for ESAs forenlighetsvurdering, herunder vurderingen av om statsstøtten er forholdsmessig eller bidrar til å unødige forringe konkurransen, vil normalt kreve ny notifikasjon. De sentrale og antatt mest relevante begrensningene er redegjort for i punkt 5.1.2-5.1.4.

5.1.2 Staten kan ikke tildele ytterligere støtte etter Støttekonkurransen

Budsjettet for støtterordningen er i ESA-vedtaket angitt til NOK 35 milliarder (2025-kroner).

Staten kan ikke øke denne rammen etter at Støttekonkurransen er avholdt, eller gi mer statsstøtte enn vinnende bud i Støttekonkurransen.

ESA-vedtaket og CEEAG legger til grunn at statsstøtten utelukkende må tildeles på grunnlag av budet som er inngitt i auksjonen, uten mulighet for etterfølgende justeringer.¹⁸ Dette innebærer at staten ikke kan kompensere for kostnadsøkninger, endrede markedsforhold eller svake kraftpriser i etterkant. Staten kan heller ikke tildele ytterligere statsstøtte til prosjektet (for de samme støtteberettigede kostnadene).

5.1.3 Staten kan ikke påta seg drifts-, markeds-, pris- og produksjonsrisiko

ESA-vedtaket forutsetter at statsstøtten gis som direkte tilskudd, som skal dekke deler av utbyggerens investeringskostnader.¹⁹ Videre forutsetter vedtaket at utbyggeren skal bære deler av investeringsrisikoen og være fullt eksponert for varierende driftskostnader, drifts- og produksjonsrisiko, prisvariasjoner og markedsrisiko gjennom prosjektets levetid.²⁰ Dette er sentralt for at statsstøtten ikke skal anses å unødige påvirke konkurransen og markedsforholdene negativt.

Statens mulighet til å gjøre justeringer i støtteordningen som endrer på denne risikofordelingen er begrenset. Eksempelvis vil det å kompensere utbyggeren for svake kraftpriser, driftsrisiko, produksjonsavvik eller andre driftskostnader bryte med sentrale premisser for ESAs godkjenning.

¹⁷ ESA sak 067/25/COL

¹⁸ ESA-vedtaket avsnitt 221.

¹⁹ ESA-vedtaket avsnitt 114, 122 og 144.

²⁰ ESA-vedtaket avsnitt 114 og 243.

ESA-vedtaket forutsetter at utbyggeren selv bærer slik risiko. Statsstøtterettslig skiller denne saken seg derfor vesentlig fra saker hvor staten har påtatt seg risiko i driftsfasen.

5.1.4 Staten kan ikke vesentlig endre krav som skal sikre at Utsira Nord-prosjektet utvikles

ESA-vedtaket legger til grunn at vinneren av Støttekonkurransen skal inngå en investeringsstøtteavtale med Departementet som blant annet stiller krav til prosjektgjennomføring og fremdrift, med tilhørende sanksjoner ved manglende oppfyllelse. Disse kravene og den risikofordelingen de reflekterer er en forutsetning for ESAs godkjenning.²¹ Staten kan ikke frafalle eller i vesentlig grad lempe på slike krav, som for eksempel utbyggerens forpliktelse til å betale dagbot ved forsinket fremdrift.

5.2 Statens ansvar og risiko dersom Støttekonkurransen ikke gjennomføres

Staten kan ikke tildele statsstøtte dersom kun ett av Selskapene oppfyller vilkårene for å delta i auksjonen. ESA-vedtaket forutsetter og legger til grunn at Støttekonkurransen vil avlyses dersom kun én utbygger oppfyller vilkårene for å delta.²² Det samme følger av utlysningen.²³

Staten har ikke noe økonomisk ansvar overfor Selskapene dersom Støttekonkurransen må avlyses som følge av et av Selskapene trekker seg fra prosessen eller ikke oppfyller vilkårene for å delta i auksjonen. Dersom staten av eget initiativ avlyser Støttekonkurransen, kan imidlertid staten pådra seg erstatningsansvar overfor Selskapene.

6. Statens ansvar og risiko under Investeringsstøtteavtalen, og vilkår for investeringsstøtte

6.1 Overordnet om støttemodellen i Investeringsstøtteavtalen

Vinneren av Støttekonkurransen plikter å inngå Investeringsstøtteavtalen, slik denne er fastsatt av Departementet.²⁴ Om ikke må selskapet betale en konvensjonalbot til staten.²⁵

Ved å inngå Investeringsstøtteavtalen forplikter utbyggeren (i avtalen og heretter kalt "**Støttemottaker**") seg til å etablere og drive produksjons- og nettanlegg (i avtalen samlet kalt energianlegget) på Utsira Nord for egen regning og risiko.

Staten forplikter seg på sin side til å yte økonomisk støtte til dekning av Støttemottakers kostnader til å etablere energianlegget (i avtalen kalt investeringsstøtte). Den samlede investeringsstøtten fra staten er begrenset til et maksimalt støttebeløp (i avtalen kalt maksimal investeringsstøtte).²⁶ Investeringskostnader utover det maksimale støttebeløpet må bæres av Støttemottaker og påvirker ikke statens økonomiske forpliktelse.

For Støttemottaker innebærer støttemodellen at den økonomiske risikoen i prosjektet reduseres ved at staten dekker en del av Støttemottakers investeringskostnader. For statens del innebærer støttemodellen at statens økonomiske forpliktelse er forutsigbar og begrenset til et gitt beløp.

²¹ ESA-vedtaket avsnitt 237-239.

²² ESA-vedtaket avsnitt 215-216 og 220.

²³ Utlisning av konkurranse om Prosjektområder for havvind i Utsira Nord, punkt 4.3.

²⁴ Notatet baserer seg på utkast til Investeringsstøtteavtale bekreftet av Departementet til Wiersholm 4. september 2026.

²⁵ Se fotnote 13.

²⁶ Vinnende bud i Støttekonkurransen (i NOK per MW) multiplisert med installert effekt opp til 500 MW. Støttekonkurransen begrenser dette beløpet til maksimalt NOK 35 milliarder (2025-kroner), se punkt 3.3 og 5.1.2.

Staten yter ikke økonomisk støtte til driften av energianlegget etter at anlegget er ferdigstilt og satt i drift. Etter ferdigstillelsen plikter Støttemottaker å produsere kraft fra energianlegget og skal som utgangspunkt motta inntektene fra salg av kraften. For å unngå at Støttemottaker overkompenseres av staten, inneholder støttemodellen imidlertid en inntektsdelingsmekanisme: Ved høye kraftpriser over tid plikter Støttemottaker å dele en andel av inntektene med staten.

6.2 Krav og vilkår for betaling av investeringsstøtte under Investeringsstøtteavtalen

Etter Investeringsstøtteavtalen skal staten yte investeringsstøtte basert på Støttemottakers støtteberettigede investeringskostnader. Kun Støttemottakers faktiske og nødvendige kostnader til etablering av energianlegget i samsvar med Investeringsstøtteavtalen anses som støtteberettigede. Eventuelle investeringskostnader utover det som er nødvendig anses ikke som støtteberettigede, og skal ikke dekkes av staten.

Investeringsstøtten utbetales i flere omganger, men hoveddelen kommer først til utbetaling når energianlegget er ferdigstilt. Samtlige utbetalinger forutsetter at Støttemottaker oppfyller nærmere fastsatte vilkår og dokumentasjonskrav.

Støttemottaker kan kreve utbetalt inntil 10 % av maksimal investeringsstøtte når Støttemottaker har truffet investeringsbeslutning i samsvar med nærmere vilkår i Investeringsstøtteavtalen punkt 13, og dokumentert pådratte støtteberettigede kostnader tilsvarende beløpet som kreves utbetalt.

Støttemottaker kan videre kreve utbetalt inntil 20 % av maksimal investeringsstøtte når minst én vindturbin er installert og har levert elektrisk kraft til land, Støttemottaker har sannsynliggjort at resten av energianlegget vil bli installert og Støttemottaker har dokumentert pådratte støtteberettigede investeringskostnader tilsvarende beløpet som kreves utbetalt.

Resten av investeringsstøtten utbetales når Støttemottaker har ferdigstilt energianlegget i samsvar med vilkårene for ferdigstillelse i Investeringsstøtteavtalen punkt 17.1 og staten har mottatt revisorgodkjent prosjektrekskap over alle Støttemottakers støtteberettigede investeringskostnader.

For at energianlegget skal anses ferdigstilt, må energianlegget blant annet være klart for ordinær drift og ha levert kraft til land, og en uavhengig tredjepart må ha bekreftet at Investeringsstøtteavtalens vilkår for ferdigstillelse er oppfylt.

I tillegg til dokumentasjonen staten skal motta før den enkelte utbetaling, har staten også til enhver tid rett til innsyn i alle underlagsdata som har betydning for betaling av investeringsstøtte under Investeringsstøtteavtalen. Viser det seg at Støttemottaker har mottatt investeringsstøtte utover det Støttemottaker er berettiget til, har staten krav på tilbakebetaling.

Energianlegget som Støttemottaker skal etablere, må være i samsvar med og oppfylle nærmere og detaljerte krav i Investeringsstøtteavtalen med vedlegg, konsesjon etter havenergilova og energiloven, godkjente detaljplaner og annet gjeldende regelverk. Energianlegget skal ha en installert effekt på 500 MW eller så nær 500 MW som mulig med den vindturbinstørrelsen Støttemottaker benytter i prosjektet.

Brudd på kravene vil utgjøre avtalebrudd. Ved avtalebrudd kan staten holde tilbake investeringsstøtte som ellers skulle kommet til utbetaling. Dersom avtalebruddet ikke rettes, kan staten redusere fremtidig utbetaling av investeringsstøtte eller kreve tilbakebetalt investeringsstøtte som allerede er utbetalt.

6.3 Statens ansvar og risiko etter Investeringsstøtteavtalen

6.3.1 Innledning

I punkt 6.3 gis en overordnet redegjørelse for statens ansvar og risiko i Investeringsstøtteavtalen dersom avtalen inngås og Utsira Nord-prosjektet realiseres (punkt 6.3.2), og i situasjoner avtalen inngås, men prosjektet ikke realiseres (punkt 6.3.3).

Nærmere og mer detaljert redegjørelse for statens ansvar og risikofordelingen i Investeringsstøtteavtalen fremgår i **Vedlegg 1** (Risikomatrise).

6.3.2 Statens ansvar og risiko om Utsira Nord-prosjektet realiseres

Realiseres Utsira Nord-prosjektet, er statens ansvar under Investeringsstøtteavtalen i prinsippet begrenset til å betale investeringsstøtte til Støttemottaker når avtalens vilkår for den enkelte utbetaling er oppfylt, og alminnelig avtaleoppfølging. Statens økonomiske forpliktelse er begrenset til det maksimale støttebeløpet.²⁷ Investeringsstøtteavtalen inneholder ingen bestemmelser som gir Støttemottaker krav på mer investeringsstøtte enn det maksimale støttebeløpet eller annen form for økt økonomisk kompensasjon.

Støttemottaker skal etablere, drive og eie energianlegget for egen regning og risiko. Det innebærer at Støttemottaker bærer all risiko knyttet til de faktiske kostnadene som er nødvendig for å etablere energianlegget i tråd med Investeringsstøtteavtalens krav, herunder risikoen for kostnadsoverskridelser eller at investeringskostnadene på annen måte blir høyere enn antatt. Støttemottaker må videre stille garanti til sikkerhet for Støttemottakers forpliktelser overfor staten, som skal dekke ethvert krav staten måtte ha mot Støttemottaker med grunnlag i Investeringsstøtteavtalen.

Statens risiko er primært tidsrisiko. Staten har i Investeringsstøtteavtalen påtatt seg tidsrisikoen for behandlingen av Støttemottakers søknad om konsesjon etter havenergilova og energiloven, for force majeure-hendelser under etableringsfasen, og for at det er tilgjengelig nettkapasitet i tilknytningspunktet på land. Det kan føre til at Investeringsstøtteavtalens frist for ferdigstilling av energianlegget kan bli forlenget. Støttemottakers kostnader knyttet til slike forhold må imidlertid Støttemottaker selv dekke.

Investeringsstøtteavtalen legger ingen føringer for statens utøvelse av lovgivnings- eller forvaltningsmyndighet, herunder adgang til å endre gjeldende skatte- og avgiftsregelverk.

6.3.3 Statens ansvar og risiko om Utsira Nord-prosjektet ikke realiseres

Statens ansvar og risiko dersom Utsira Nord-prosjektet ikke realiseres, vil variere med årsaken til at prosjektet ikke realiseres og når i prosjektførsløpet beslutningen om å ikke realisere prosjektet tas.

Dersom Støttemottaker får endelig avslag på søknad om konsesjon etter havenergilova og energiloven, fritas begge parter for sine forpliktelser og Investeringsstøtteavtalen bortfaller. Støttemottaker kan i en slik situasjon ikke rette noe krav mot staten, verken for pådratte kostnader eller tap som følge av at energianlegget ikke blir realisert.

Hvis Støttemottaker før investeringsbeslutning velger å ikke realisere energianlegget, kan staten heve Investeringsstøtteavtalen og kreve at Støttemottaker betaler en forhåndsfastsatt fastholdelsesbot på NOK 500 millioner. Tilsvarende gjelder dersom Støttemottakers investeringsbeslutning blir langvarig forsinket.

²⁷ Se punkt 6.1.

Hvis Støttemottaker etter investeringsbeslutning velger å ikke realisere energianlegget, kan staten heve Investeringsstøtteavtalen og kreve at Støttemottaker betaler en forhåndsfastsatt fastholdelsesbot på NOK 2 milliarder. Tilsvarende gjelder dersom ferdigstillelsen av energianlegget blir langvarig forsinket.

Staten har ingen økonomisk eksponering under Investeringsstøtteavtalen i perioden fra avtaleinngåelse og frem til Støttemottakers investeringsbeslutning. Etter dette er statens nettoeksponering differansen mellom det investeringsstøttebeløpet som til enhver tid er utbetalt og fastholdelsesboten.

Når Støttemottaker treffer investeringsbeslutning, kan Støttemottaker kreve utbetalt inntil 10 % av det maksimale støttebeløpet (maksimalt NOK 3,5 milliarder i 2025-kroner). Velger Støttemottaker – etter utbetalingen – å ikke realisere prosjektet, har imidlertid ikke staten krav på at Støttemottaker betaler mer enn fastholdelsesboten på NOK 2 milliarder.

Statens nettoeksponering øker når Støttemottaker mottar den neste utbetalingen av investeringsstøtte på inntil 20 % av det maksimale støttebeløpet (maksimalt NOK 7 milliarder i 2025 kroner). Den reelle risikoen for at Støttemottaker velger å ikke realisere prosjektet etter denne utbetalingen fremstår imidlertid lavere, ettersom utbetalingen er betinget av at minst én vindturbin har levert kraft til land og Støttemottaker har sannsynliggjort at resten av energianlegget vil bli etablert.

Ved kontraktsbrudd fra utbygger kan staten holde tilbake utbetaling av investeringsstøtte så lenge utbygger er i kontraktsbrudd. Bringes kontraktsbrudd ikke i orden kan staten redusere fremtidig betaling av investeringsstøtte eller kreve tilbakebetalt investeringsstøtte som allerede er utbetalt, innenfor nærmere fastsatte grenser.

For staten vil det også innebære risiko om det politisk besluttes at staten likevel ikke skal bevilge penger til Utsira Nord-prosjektet etter at Investeringsstøtteavtalen er inngått. Staten vil uavhengig av eventuelle senere politiske beslutninger være avtalerettslig forpliktet overfor Støttemottaker. Misligholder staten forpliktelsen til å betale investeringsstøtte når avtalevilkårene er oppfylt, kan staten pådra seg erstatningsansvar som potensielt kan overstige det maksimale støttebeløpet.

6.4 Adgangen til å endre Investeringsstøtteavtalen etter avtaleinngåelse

Investeringsstøtteavtalen inneholder ingen bestemmelser som gir Støttemottaker krav på endringer i avtalen, eller rett til å kreve at avtalen reforhandles. Investeringsstøtteavtalen er regulert av norsk rett, og norsk bakgrunnsrett oppstiller en svært høy terskel for revisjon av avtaler mellom profesjonelle parter.

Partene står i utgangspunktet fritt til å foreta endringer i Investeringsstøtteavtalen ved felles enighet. Statsstøtteregulverket og ESA-vedtaket legger imidlertid begrensninger på hvilke endringer som kan gjøres, se punkt 5.1.

7. Vedlegg

Vedlegg 1: Risikomatrikse - statens kostnader, ansvar og risiko i Investeringsstøtteavtalen